

Regelink
Ecologie & Landschap

Mitigatieplan gewone dwergvleermuis

MPO-terrein, Oosterhout

In het kader van Flora- en faunawet

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	B.J.A. Backx
In opdracht van	Tandem BV
Naam opdrachtgever	A. Posset
Rapportnummer	RAPR14192-01
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	29 augustus 2014
Aantal pagina's	22
Collegiale toets	P.T. Twisk
Wijze van citeren	Backx, B.J.A. , 2014. Mitigatieplan gewone dwergvleermuis MPO-terrein Oosterhout. In het kader van Flora- en faunawet Rapport RAPR14192-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Papenweg 5
6261 NE Mheer
085-7737676
info@regelink.net
www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1. Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Doel	7
1.3 Leeswijzer	7
2. Omschrijving plangebied	9
2.1 Aanwezige ecotopen	9
2.2 Afstand tot beschermde gebieden	10
3. Ingreep	11
4. Mitigerende maatregelen	13
4.1 Alternatieve verblijfplaatsen	13
4.2 Vleermuisvriendelijk slopen	14
4.3 Periode	15
4.4 Overige maatregelen	15
5. Bronnen	17
5.1 Literatuur	17
5.2 Websites	17
Bijlage 1. Flora- en faunawet	19
Verbodsbepalingen	19
Algemene maatregel van Bestuur (AmvB)	20
Gedragscodes	22

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In opdracht van Stichting Thuisvester is door Regelink Ecologie & Landschap in 2013 een ecologisch onderzoek uitgevoerd op het MPO terrein te Oosterhout (Twisk, 2013a, b). Aanleiding van dit onderzoek is het voornemen om op het MPO-terrein in Oosterhout de huidige bebouwing te slopen en de vrijgekomen ruimte te benutten voor nieuwbouw. Bij het genoemde onderzoek is een paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) in een van de gebouwen aangetroffen.

Deze diersoort is beschermd middels de Flora- en faunawet. In het kader van de zorgplicht (Artikel 2 van de Flora- en faunawet) en het voorkomen van overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet moeten bij de geplande ingrepen voor de gewone dwergvleermuis mitigerende maatregelen getroffen worden. Dat zijn maatregelen die erop gericht zijn negatieve effecten op de gewone dwergvleermuis zoveel mogelijk te voorkomen dan wel te verzachten. Deze maatregelen zijn vastgelegd in dit mitigatieplan.

1.2 Doel

De voorliggende rapportage beschrijft de handelingen die moeten worden uitgevoerd om negatieve effecten op zwaar beschermde soorten zoveel mogelijk te voorkomen dan wel te verzachten. Het rapport beantwoordt de volgende vragen:

- In welke periode dient de ingreep uitgevoerd te worden om negatieve effecten op gewone dwergvleermuizen zoveel mogelijk te voorkomen?
- Welke aanpassingen in de werkwijze tijdens de ingreep kunnen negatieve effecten op gewone dwergvleermuizen zoveel mogelijk voorkomen?
- Welke voorwaarden moeten aan de ingreep gesteld worden om de functionaliteit van het leefgebied voor gewone dwergvleermuizen te behouden?

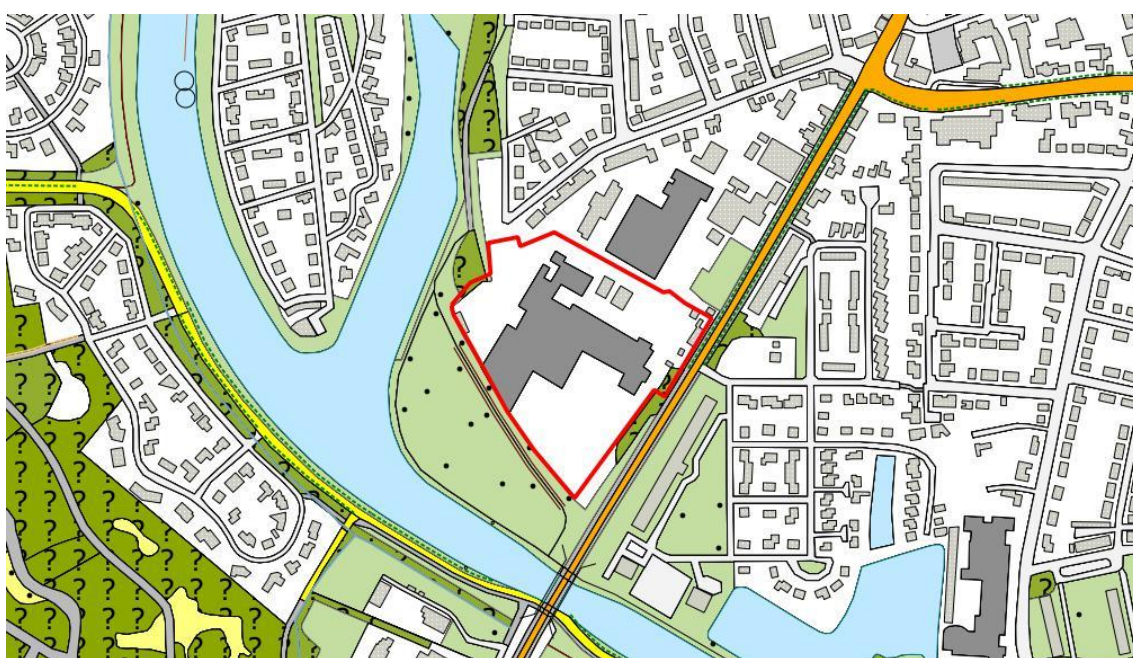
1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt het plangebied voor de voorgenomen ingreep beschreven. De ingreep en het belang van de ingreep staan omschreven in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 worden de te nemen mitigerende maatregelen gepresenteerd. Tevens is een overzicht van de gebruikte bronnen opgenomen (hoofdstuk 5). In Bijlage 1 wordt het toetsingskader, de Flora- en faunawet, toegelicht.

2. Omschrijving plangebied

Het plangebied is gelegen in Oosterhout, in de provincie Noord-Brabant. In onderstaande Figuur is de begrenzing van het plangebied weergegeven. Het plangebied wordt aan de zuidzijde begrensd door het Wilhelminakanaal, aan de westzijde door een zijtak van ditzelfde kanaal, aan de noordzijde door industrieterrein, en aan de oostzijde door de Bredaseweg. Aan de zuidwestzijde bevindt zich een laan met Amerikaanse eiken (*Quercus rubra*).

Figuur 1. Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2014.

2.1 Aanwezige ecotopen

Binnen het plangebied zijn de volgende ecotopen aanwezig:

- droog, extensief beheerd grasland;
- enkele gebouwen met platte daken, houten betimmering en spouwmuur;
- dunne bomen zonder holtes (diameter borsthoogte < 25 cm);
- lage, opgaande begroeiing bestaande uit onder andere braam (*Rubus fruticosus*) en conifeer (*Coniferae*).

2.2 Afstand tot beschermde gebieden

Op vijf kilometer afstand ten westen van het plangebied ligt het Kooibosje, een Beschermde Natuurmonument. De Natura 2000-gebieden die het dichtste bij het plangebied liggen zijn het Ulvenhoutse bos ten zuiden van Breda en de Langstraat bij Sprang-Capelle. Deze gebieden liggen op een afstand van meer dan vijf kilometer van het plangebied.

Het plangebied grenst direct aan de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), tegenwoordig Natuurnetwerk Nederland genoemd. De Vrachelse heide (ten zuidwesten van het plangebied) en de oevers en delen van het Wilhelminakanaal maken deel uit van de EHS.

3. Ingreep

Tandem BV is voornemens om in plangebied “MPO terrein”, Oosterhout, de gebouwen te slopen en ter plekke nieuwbouw uit te voeren. Ingrepen die daartoe in het plangebied moeten plaatsvinden bestaan voornamelijk uit:

- slopen van de gebouwen;
- verwijderen van opslag;
- bouwrijp maken van de grond;
- uitvoeren van nieuwbouw.

Er worden 229 wooneenheden gerealiseerd, waarvan 60% woningen op de begane grond en 40% appartementen. Wellicht worden in de plinten van de appartementen commerciële functies gerealiseerd en komen langs het kanaal kleinschalige recreatieve voorzieningen.

De Flora- en faunawet hanteert een aantal belangen waaronder een ingreep kan vallen. Onderhavige ingreep valt onder het volgende belang:

j. de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

4. Mitigerende maatregelen

Negatieve effecten op de gewone dwergvleermuis kunnen ontstaan doordat bij de sloopwerkzaamheden dieren worden gedood of verwond en een paarverblijfplaats verdwijnt. Het doden en verwonden van gewone dwergvleermuizen en het wegnemen van vaste rust- en verblijfplaatsen betreffen overtredingen van de Flora- en faunawet.

In dit hoofdstuk is aangegeven welke maatregelen genomen dienen te worden om schade aan deze beschermde soort zoveel mogelijk te voorkomen dan wel te beperken. Hierbij wordt de Soortenstandaard gewone dwergvleermuis (Dienst Regelingen, 2012) gevolgd. Werken conform de eisen uit deze standaard geeft een grote mate van zekerheid dat de mitigerende maatregelen van voldoende kwaliteit zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen.

4.1 Alternatieve verblijfplaatsen

4.1.1 Tijdelijke verblijfplaatsen

- Om de periode tussen sloop en voltooiing van de nieuwbouw te overbruggen worden in de directe omgeving van het plangebied vier vleermuiskasten opgehangen welke aantoonbaar geschikt zijn als paarverblijfplaats voor gewone dwergvleermuizen (bijvoorbeeld type “Aangepaste Boshamer”). Deze kasten moeten blijven hangen tot minimaal zes maanden nadat permanente verblijfplaatsen in de nieuwbouw gerealiseerd zijn.
- De kasten dienen bij voorkeur binnen 100 m maar maximaal 200 m van de oorspronkelijke verblijfplaats (zie Twisk, 2013a) en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden te worden geplaatst.
- De kasten moeten zo opgehangen worden dat deze verschillende microklimaten aanbieden (bijvoorbeeld door een cluster van kasten op te hangen met verschillende expositie ten opzichte van de zon).
- De kasten moeten een locatie hebben die vergelijkbaar is met of van betere kwaliteit dan de oorspronkelijke situatie wat betreft hoogte (bij voorkeur minimaal 3 m hoogte), vrije aanvliegroute en duisternis (afscherming van verlichting). Daarnaast moeten de kasten vrij zijn van verstoring en buiten bereik van predatoren hangen.
- De locaties dienen zoveel mogelijk afgestemd te worden op de reeds ingenomen territoria.
- Om ervoor te zorgen dat de vleermuizen voldoende tijd hebben om de nieuw aangeboden vleermuiskasten te ontdekken dient rekening te worden gehouden met een

gewenningsperiode van minimaal zes maanden voorafgaand aan het paarseizoen (dat loopt van augustus – september).

- Het verwijderen van de tijdelijke voorzieningen is niet noodzakelijk. Wanneer de vleermuiskasten geen belemmering vormen komt het de gewone dwergvleermuizen ten goede als deze blijven hangen zolang deze functioneel zijn.

4.1.2 Permanente verblijfplaatsen

- Bij de realisatie van de nieuwbouw worden de woningen aan de zuidwest- en/of zuidzijde op minimaal vier plaatsen voorzien van open stootvoegen van minimaal 14 mm breedte, welke toegang bieden tot de luchtsponw. Er worden tevens open stootvoegen aangebracht op blinde stukken in de muur zodat vleermuizen daar kunnen landen en vervolgens een spouwmuur kunnen inkruipen.
- Wanneer steenwol als isolatiemateriaal wordt gebruikt, moet dit worden afgedekt met stevig, plastic gaas.

Door bovenstaande maatregelen te treffen ontstaan voor gewone dwergvleermuizen mogelijkheden om tenminste drie paarverblijfplaatsen in te nemen welke duurzaam kunnen voortbestaan.

4.2 Vleermuisvriendelijk slopen

- Slechts in een van de te slopen gebouwen bevindt zich een verblijfplaats van vleermuizen (zie Twisk, 2013a). Dit betreft het grootste bedrijfsgebouw. Bij de overige gebouwen behoeft dus geen rekening gehouden te worden met vleermuizen. Wel dient bij de overige gebouwen rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels (globaal 15 maart tot en met eind juli). In die periode mogen de overige gebouwen zonder aanvullende maatregelen worden gesloopt.
- Van het gebouw met daarin de paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis erin dienen alle openingen afgesloten te worden. Dit moet gebeuren met 'exclusion flaps'. Dit zijn stukken stevige plastic folie die aan bovenzijde en aan de zijkanten tegen de muur worden bevestigd zodat ze openingen als stootvoegen en dergelijke afdekken. Aan de onderzijde hangen deze los. Dit biedt vleermuizen de mogelijkheid weg te komen, maar zal verhinderen dat ze terugkeren. Dit moet drie tot zeven dagen voordat de sloopwerkzaamheden van start gaan gebeuren. Het plaatsen van de exclusion flaps moet onder begeleiding van een deskundige op het gebied van vleermuizen uitgevoerd worden.
- Als er een langere periode dan zeven dagen zit tussen het aanbrengen van de exclusion flaps en de sloop, dan moeten de openingen afgesloten worden, bijvoorbeeld met pur schuim, en kunnen de exclusion flaps weggehaald worden.

- Na het gebouw ongeschikt gemaakt is voor vleermuizen dient men het gebouw minimaal drie dagen met avondtemperaturen van meer dan 10 °C te laten staan alvorens over te gaan tot de sloop. Dit is noodzakelijk om vleermuizen die zich toch nog onverhoopt ergens in het gebouw bevinden de kans te geven het gebouw te verlaten.
- Als tijdens de werkzaamheden toch vleermuizen worden aangetroffen moeten de werkzaamheden onmiddellijk stopgezet worden en moet een vleermuisdeskundige worden geraadpleegd over de manier waarop de werkzaamheden verder uitgevoerd kunnen worden met zo min mogelijk negatieve effecten voor de aangetroffen vleermuizen.

4.3 Periode

De werkzaamheden die invloed hebben op de functie van het plangebied als paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis dienen zoveel mogelijk plaats te vinden buiten de meest kwetsbare periode van de gewone dwergvleermuis:

- Omdat het niet uitgesloten is dat in de gebouwen enkele overwinterende gewone dwergvleermuizen aanwezig zijn, moet er vanuit worden gegaan dat de gebouwen zowel in de paarperiode als in de winter gebruikt worden door vleermuizen. De minst kwetsbare periode voor gewone dwergvleermuizen is in dit geval de periode na de winterrust en voorafgaand aan de kraamperiode. Normaal gesproken loopt deze periode van 1 april tot 15 mei.
- Een jaar na afronding van de nieuwbouw (of eerder indien vastgesteld is dat de in de nieuwbouw aangebracht voorzieningen door vleermuizen in gebruik genomen zijn) kunnen de tijdelijke vleermuis kasten eventueel worden verwijderd. Dit dient te gebeuren op een moment dat de kasten niet door vleermuizen gebruikt worden. Dit kan bijvoorbeeld gedurende de winterrust van de gewone dwergvleermuis (de periode van begin december tot en met eind januari).
- De genoemde perioden kunnen eerder beginnen of later eindigen afhankelijk van de lokale klimatologische en meteorologische omstandigheden. Hierover kan een deskundige op het gebied van vleermuizen worden geraadpleegd.

4.4 Overige maatregelen

- Bij verdere werkzaamheden binnen het plangebied en de toekomstige inrichting daarvan is het van belang dat het kanaal en de laan met Amerikaanse eiken grenzend aan het plangebied niet meer of op andere locaties verlicht worden dan in de huidige situatie het geval is. Door verlichting kan verstoring van vleermuizen optreden waardoor vleermuizen dit gebied gaan mijden. Omdat de omgeving van het plangebied vermoedelijk essentieel foeragegebied vormt voor vleermuizen en hier vermoedelijk verblijfplaatsen van

lichtgevoelige vleermuissoorten aanwezig zijn kan de Flora- en faunawet anders alsnog overtreden worden.

- Indien gebruik van kunstmatige verlichting gedurende de uitvoering van de werkzaamheden noodzakelijk is dient deze zoveel mogelijk beperkt te worden en gericht te worden op die plaatsen waar verlichting nodig is. Uitstraling van verlichting naar boven, naar het water en naar de omgeving toe moet zoveel mogelijk voorkomen worden door gebruik te maken van armaturen die licht bundelen.
- Alle werkzaamheden die een negatief effect kunnen hebben op de gewone dwergvleermuis moeten aantoonbaar worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van vleermuizen.
- Voordat de ingreep plaatsvindt dient een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet aangevraagd te worden.

5. Bronnen

5.1 Literatuur

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Dienst Regelingen, 2012. Soortenstandaard van de gewone dwergvleermuis.

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noord-West Afrika. Tirion Natuur.

Heusden, W.R.M. & S.J. Vreugdenhil, 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Rapport, Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.

Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Ministerie van EL&I, 2010. Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2010/03/01/buiten-aan-het-werk-houd-tijdig-rekening-met-beschermde-dieren-en-planten.html> (11-07-2014)].

Twisk, P., 2013a. Onderzoek beschermde soorten MPO terrein, Oosterhout. In het kader van de Flora- en faunawet. Rapport RA13071-03, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Twisk, P.T., 2013b. Ecologische quickscan MPO-terrein Oosterhout. In het kader van de natuurwetgeving. Rapport RA12426-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

5.2 Websites

www.rijksoverheid.nl/ministeries/elenil

www.soortenbank.nl

www.telmee.nl

www.waarneming.nl

www.vleermuisprotocol.nl

www.zoogdierveniging.nl

Bijlage 1. Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn en bundelt de bepalingen die voorheen in verschillende wetten waren opgenomen: Vogelwet 1936, Jachtwet, Natuurbeschermingswet (hoofdstuk V: soortenbescherming), Nuttige Dierenwet 1914 en Wet Bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten. De Flora- en faunawet beschermt in beginsel soorten.

Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het “nee, tenzij”-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen.

De wet erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen: iedereen moet 'voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving.

Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet kent, naast de zorgplicht, een aantal verbodsbepaling welke relevant zijn voor de onderhavige toetsing:

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Algemene maatregel van Bestuur (AmvB)

Op 23 februari 2005 is de “AmvB art. 75” van de Flora- en faunawet in werking getreden. In dit besluit is een vrijstelling voor specifieke activiteiten en soorten geregeld. Tevens introduceert de AmvB de gedragscode.

Tabel 1

Voor soorten die zijn opgenomen in Tabel 1 geldt een algehele vrijstelling wanneer de werkzaamheden vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud, ook in landbouw en bosbouw;
- bestendig gebruik;
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Er dient een ontheffing te worden aangevraagd wanneer de werkzaamheden niet onder een van deze categorieën vallen en er een (te verwachten) negatief effect op de soorten uit Tabel 1 is. Deze aanvraag wordt door bevoegd gezag onderworpen aan een lichte toets. Daarbij wordt getoetst of de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding is, en of de activiteit een redelijk doel dient.

Tabel 2

De soorten zoals opgenomen in Tabel 2 zijn strenger beschermd. Hierbij geldt een vrijstelling mits gewerkt wordt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Vallen de werkzaamheden niet onder de bij Tabel 1 genoemde categorieën of wordt niet gewerkt volgens een gedragscode, dan moet een ontheffing aangevraagd worden. Deze aanvraag wordt, net als voor de soorten van Tabel 1 geldt, onderworpen aan een lichte toets.

Tabel 3

De soorten uit Tabel 3 zijn de zwaarst beschermde soorten. Ook wanneer werkzaamheden vallen onder een van de bij Tabel 1 genoemde categorieën, geldt niet zonder meer een vrijstelling. Alleen bij bestendig beheer en onderhoud is een vrijstelling mogelijk wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Werkzaamheden die in een van de andere categorieën vallen en welke negatieve effecten op beschermde soorten (kunnen) hebben, zijn ontheffingsplichting. Voor het verstrekken van een ontheffing wordt deze onderworpen aan een zware toets wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit is;
- de geplande activiteit geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang.

Bij soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn moet tevens sprake zijn van een van de volgende door de Habitatrichtlijn erkende belangen:

- dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- bescherming van flora en fauna;
- openbare veiligheid.

Vogels

Met ingang van 26 augustus 2009 heeft het Ministerie van LNV (nu Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) een nieuw beleid ten aanzien van broedvogels ingezet. Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Flora- en faunawet beschermd. De Flora- en faunawet kent hierbij geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat bovendien om individuele broedgevallen.

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest. Deze eenmalig te gebruiken nesten vallen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet in de periode dat deze daadwerkelijk gebruikt worden.

Van een beperkt aantal vogels is de nestlocatie het gehele jaar beschermd door de Flora- en faunawet. Het betreft dan vogels die:

- het gehele jaar door gebruik maken van hun nestlocatie als vaste rust- en/ of verblijfplaatsen;
- erg honkvast en al dan niet koloniebroeders zijn. Deze soorten keren ieder jaar naar dezelfde locaties terug. De voorwaarden waaraan de nestlocaties moeten voldoen zijn erg specifiek en vaak slechts in beperkte mate in het landschap beschikbaar;
- jaar in jaar uit van hetzelfde nest gebruik maken en zelf niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

Indien een jaarrond beschermd nest is aangetroffen moet altijd een omgevingscheck uitgevoerd worden. Een deskundige dient dan te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden.

Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;

- volksgezondheid of openbare veiligheid.

Gedragscodes

Werken volgens een gedragscode kan (soms) een vrijstelling voor soorten op Tabel 2 en Tabel 3 geven. Hiervoor dient gewerkt te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode.

Voor meer informatie over de toepassing van de Flora- en faunawet in relatie tot gedragscodes: zie Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (2014).